

OPINIE JURIDICĂ

EXPEDIATĂ PRIN E-MAIL ȘI PUBLICATĂ PE CRJM.ORG

Opinie juridică la proiectul de lege privind alinierea cadrului normativ la standardele aplicabile organismelor de promovare a egalității

Nr./Data:	24/26 din 6 august 2026
Destinatari:	Parlamentul Republicii Moldova, Comisia juridică, numiri și imunități: e-mail: cdo@parlament.md , cie@parlament.md
Prezentată de:	Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM), persoană de contact: Carolina Bagrin, directoare de program, e-mail: carolina.bagrin@crjm.org Ilie Chirtoacă, președinte CRJM, e-mail: ilie.chirtoaca@crjm.org

Prezenta opinie juridică este înaintată Parlamentului Republicii Moldova în contextul consultărilor publice asupra proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (alinierea cadrului normativ la standardele aplicabile organismelor de promovare a egalității).

Proiectul urmărește alinierea cadrului național privind egalitatea și nediscriminarea, în special a Legii nr. 121/2012 cu privire la asigurarea egalității și a Legii nr. 298/2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru egalitate, la standardele Uniunii Europene aplicabile organismelor de promovare a egalității. Acesta transpune parțial Directivele (UE) 2024/1499 și 2024/1500 și vizează atât consolidarea independenței instituționale a Consiliului, cât și perfecționarea mecanismului de protecție a persoanelor afectate de discriminare.

Printre aspectele pozitive ale proiectului pot fi menționate:

- extinderea protecției materiale împotriva discriminării prin introducerea expresă a unor criterii precum nivelul de alfabetizare, caracteristicile sexuale și expresia de gen, definirea discriminării intersecționale și ajustarea noțiunii de instigare la discriminare;
- consolidarea competențelor Consiliului privind promovarea măsurilor pozitive, instruirea, cercetarea, realizarea sondajelor independente și colectarea datelor statistice;
- introducerea unui mecanism de monitorizare a modului în care autoritățile răspund recomandărilor formulate în avizele consultative;
- îmbunătățirea accesibilității serviciilor Consiliului pentru persoanele cu dizabilități și dezvoltarea competențelor instituției în materia acordării asistenței informaționale victimelor discriminării.

Totodată, pentru îmbunătățirea proiectului și consolidarea garanțiilor de independență și echitate procedurală, CRJM propune:

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

- înlocuirea noțiunii de „instigare la discriminare” cu noțiunea de „ordin de a discrimina”, pentru a o alinia terminologic și a o delimita de instigarea la discriminare reglementată distinct de Codul contravențional;
- garantarea expresă a resurselor umane, tehnice și financiare adecvate și suficiente pentru îndeplinirea efectivă a tuturor atribuțiilor și exercitarea tuturor competențelor Consiliului;
- instituirea votului a două treimi din deputații aleși pentru revocarea unui membru al Consiliului, astfel încât revocarea să presupună un consens parlamentar larg și să nu poată fi utilizată ca instrument de presiune politică;
- excluderea sintagmelor referitoare la termene ambigue (termen rezonabil), care ar genera incertitudine juridică;
- clarificarea condițiilor de examinare a plângerii în procedură scrisă, prin consultarea prealabilă a părților și cu respectarea contradictorialității și a dreptului la apărare;
- delimitarea termenului pentru completarea plângerii cu fapte noi de termenul pentru prezentarea probelor, inclusiv în procedura scrisă;
- instituirea obligației instanțelor de judecată de a solicita concluziile Consiliului în cauzele în care se invocă fapte de discriminare;
- acordarea Consiliului pentru egalitate a dreptului de a sesiza Curtea Constituțională, în limitele mandatului instituției;
- instituirea unui mecanism procedural unic de examinare a faptelor de discriminare, prin atribuirea Consiliului a competenței de a constata și sancționa aceste fapte prin decizii administrative.

Lista modificărilor punctuale sunt prezentate în tabelul care urmează.

Vă rugăm să nu ezitați să ne contactați pentru orice clarificări suplimentare.

Cu deosebit respect,

Ilie Chirtoacă, Președinte CRJM

Nr.	Textul proiectului de lege	Modificări propuse de CRJM (<i>formulările în legătură cu care se propune eliminarea au fost tăiate cu o linie, iar textul care se propune a fi adăugat este subliniat</i>)	Comentarii
	La articolul 1 alineatul (1), textul „cetățenie, limba, religie sau convingeri, vârstă, sex, identitate de gen,” se substituie cu textul „cetățenie, rezidență, limbă, nivel de alfabetizare, religie sau convingeri, vârstă, sex sau caracteristici sexuale, gen, identitate de gen sau expresie de gen”.	2. La articolul 1 alineatul (1), textul „cetățenie, limba, religie sau convingeri, vârstă, sex, identitate de gen,” se substituie cu textul „cetățenie, <u>rezidență</u> , reședință, limbă, nivel de alfabetizare, religie sau convingeri, vârstă, sex sau caracteristici sexuale, gen, identitate de gen sau expresie de gen”.	Se propune înlocuirea termenului „rezidență” cu termenul „reședință”, pentru a asigura concordanța terminologică a proiectului cu Codul civil al Republicii Moldova. Articolul 38 utilizează noțiunile de „reședință obișnuită” și „reședință temporară”, prima desemnând locul cu care persoana are o legătură apropiată și stabilă, iar cea de-a doua – locuința sa temporară sau secundară. Prin urmare, „reședința” exprimă mai exact sensul criteriului care se dorește a fi protejat, și anume locul în care persoana trăiește în mod obișnuit sau temporar, indiferent de domiciliul său formal. Utilizarea acestei noțiuni contribuie la coerența legislației, la previzibilitatea normei și la evitarea interpretărilor neuniforme, întrucât termenul „rezidență” poate avea și alte accepțiuni juridice, inclusiv în materie fiscală.
	La articolul 2: noțiunea „instigare la discriminare” va avea următorul cuprins: „instigare la discriminare – orice comportament manifestat față de o persoană sau un grup de persoane în scopul determinării la discriminarea unei/unor terțe persoane, pe baza criteriilor protejate, reale sau presupuse”.	La articolul 2: noțiunea „instigare la discriminare” va avea următorul cuprins: <u>„ordin de a discrimina – orice instrucțiune dată unei persoane sau unui grup de persoane de a aplica un tratament discriminatoriu unei alte persoane sau unui grup de persoane, pe baza criteriilor protejate, reale ori presupuse;”.</u>	Se propune înlocuirea noțiunii de „instigare la discriminare” cu noțiunea de „ordin de a discrimina”, pentru a asigura claritatea terminologică și alinierea legislației naționale la directivele Uniunii Europene în materia egalității de tratament. Directivele 2000/43/CE și 2000/78/CE califică drept discriminare orice comportament prin care unei persoane i se ordonă să aplice un tratament discriminatoriu. Această conduită presupune existența unei instrucțiuni adresate unei persoane sau unui grup de persoane de a discrimina și este distinctă de instigarea publicului la discriminare. În același timp, noțiunea de „instigare la discriminare” este deja utilizată în Codul contravențional pentru a desemna o

			altă faptă, care constă în îndemnuri publice, răspândirea unor informații ori în alte forme de influențare a publicului în scopul discriminării. Această faptă are elemente constitutive proprii și este constatată, examinată și sancționată potrivit unei proceduri și unor competențe diferite de cele aplicabile examinării faptelor de discriminare în temeiul Legii nr. 121/2012. Utilizarea aceleiași noțiuni în două acte normative pentru conduite juridice diferite poate genera confuzii privind conținutul faptei, autoritatea competentă și regimul juridic aplicabil. Introducerea noțiunii de „ordin de a discrimina” va permite delimitarea clară a acestei forme de discriminare de instigarea la discriminare reglementată de Codul contravențional, va evita suprapunerea terminologică și va contribui la aplicarea uniformă și previzibilă a legislației.
	La articolul 7 alineatul (1) va avea următorul cuprins: (1) Se interzice orice deosebire, excludere, restricție sau preferință pe baza criteriilor protejate, inclusiv pe criteriul de apartenență și/sau activitate sindicală, care au drept efect limitarea sau subminarea egalității, în ceea ce privește: (...) c) condițiile de încadrare în muncă și de ocupare a forței de muncă, sau de exercitare a unei profesii, inclusiv condițiile de concediere și de remunerare; (...)	La articolul 7 alineatul (1) va avea următorul cuprins: (1) Se interzice orice deosebire, excludere, restricție sau preferință pe baza criteriilor protejate, inclusiv pe criteriul de apartenență și/sau activitate sindicală, care au drept efect limitarea sau subminarea egalității, în ceea ce privește: (...) c) <u>condițiile de încadrare în muncă și condițiile de muncă, inclusiv condițiile de concediere și de remunerare, precum și condițiile de exercitare a unei profesii;</u> (...)	Se propune modificarea lit. c) alin. (1), pentru a transpune corect art. 3 alin. (1) lit. c) din Directiva 2000/78/CE și pentru a include în mod expres toate condițiile aplicabile pe durata raportului de muncă. Directiva reglementează distinct „condițiile de încadrare și de muncă”, concedierea și remunerarea fiind doar exemple ale condițiilor protejate, nu singurele domenii în care este interzisă discriminarea. Formularea din proiect, prin utilizarea expresiei „condițiile de încadrare în muncă și de ocupare a forței de muncă”, nu reflectă această structură și nu consacră în mod clar protecția împotriva discriminării în privința tuturor condițiilor de muncă, precum programul de lucru, repartizarea sarcinilor, evaluarea profesională, promovarea, formarea profesională sau acordarea altor drepturi și avantaje. În plus, noțiunea de „ocupare a forței de muncă” are, în sensul Legii nr. 105/2018, legătură cu integrarea persoanelor pe piața muncii și cu măsurile care preced sau facilitează angajarea. Utilizarea acestei noțiuni la lit. c)

			poate conduce la suprapunerea cu lit. a), care reglementează deja accesul la muncă și la ocuparea forței de muncă, lăsând insuficient de clară protecția persoanei după încheierea raportului de muncă. Pentru delimitarea etapelor reglementate și asigurarea protecției pe întreaga durată a raportului de muncă, este necesară menționarea expresă și autonomă a „condițiilor de muncă”.
	La articolul 11: (...) (9²) Hotărârea privind revocarea din funcție a membrului Consiliului se adoptă cu votul majorității deputaților aleși, în baza raportului Comisiei parlamentare pentru drepturile omului și relații interetnice, după audierea prealabilă a membrului vizat în plenul Parlamentului.”	(9²) Hotărârea privind revocarea din funcție a membrului Consiliului se adoptă cu votul majorității deputaților <u>a 2/3 din deputații aleși</u>, în baza raportului Comisiei parlamentare pentru drepturile omului și relații interetnice, după audierea prealabilă a membrului vizat în plenul Parlamentului.”	Înlocuirea majorității simple cu votul a două treimi din deputații aleși este necesară pentru consolidarea independenței funcționale și a stabilității mandatului membrilor Consiliului pentru egalitate. Având în vedere atribuțiile Consiliului de a examina plângeri, de a constata fapte de discriminare și de a adopta decizii inclusiv în privința autorităților publice, membrii acestuia trebuie să își poată exercita mandatul fără riscul unei revocări determinate de considerente politice sau de soluțiile adoptate în cauze sensibile. Revocarea prin votul unei majorități parlamentare simple poate transforma schimbarea conjuncturală a majorității politice într-un instrument de presiune asupra membrilor Consiliului. Majoritatea calificată de două treimi presupune existența unui consens parlamentar larg și confirmă caracterul excepțional al revocării, care trebuie să se întemeieze pe motive obiective și suficient de grave, nu pe dezacordul față de activitatea, opiniile sau deciziile membrului vizat. Această garanție ridică nivelul de protecție împotriva revocării arbitrare și asigură un echilibru adecvat între independența membrilor și responsabilitatea lor instituțională. Soluția corespunde standardelor internaționale și europene privind independența organismelor de promovare a egalității. ECRI subliniază necesitatea protejării

			persoanelor aflate în funcții de conducere împotriva presiunilor și revocării arbitrare, iar standardele Uniunii Europene impun proceduri transparente de numire și revocare, concepute astfel încât să garanteze independența de drept și de fapt a persoanelor cu funcții decizionale. Totodată, Recomandarea (UE) 2018/951 urmărește asigurarea pentru organismele de promovare a egalității a unor garanții de independență comparabile cu cele aplicabile instituțiilor naționale pentru drepturile omului. Consiliul pentru egalitate și instituția Avocatului Poporului exercită atribuții distincte, dar complementare, în sistemul național de protecție a drepturilor omului. Întrucât Avocatul Poporului beneficiază de protecția unui prag de două treimi din deputații aleși în cazul revocării (art. 59¹ alin. (7) din Constituția Republicii Moldova stabilește un standard de protecție și mai ridicat, prevăzând că Avocatul Poporului poate fi revocat numai cu votul a două treimi din deputații aleși, cu respectarea unei proceduri legale care să includă audierea sa prealabilă) același nivel de protecție trebuie asigurat și membrilor Consiliului pentru egalitate, pentru a evita instituirea unui standard inferior de independență pentru o autoritate care exercită atribuții esențiale în domeniul drepturilor omului și al nediscriminării.
	Se completează cu articolul 11¹ cu următorul cuprins: Articolul 11¹. Asigurarea financiară a Consiliului (1) Activitatea Consiliului este finanțată de la bugetul de stat conform necesităților Consiliului.	Articolul 11¹. Asigurarea financiară a Consiliului (1) Activitatea Consiliului este finanțată de la bugetul de stat conform necesităților Consiliului. <u>Consiliului i se asigură resurse umane, tehnice și financiare adecvate și suficiente, necesare pentru îndeplinirea efectivă a tuturor</u>	Se propune modificarea alin. (1) al art. 11¹ pentru a transpune integral art. 4 din Directivele (UE) 2024/1499 și 2024/1500, care obligă statul să asigure organismelor de promovare a egalității resursele umane, tehnice și financiare necesare pentru îndeplinirea efectivă a tuturor atribuțiilor și exercitarea tuturor competențelor acestora. Formularea „activitatea Consiliului este finanțată de la bugetul de stat conform necesităților Consiliului” indică doar sursa finanțării, fără a institui o garanție efectivă privind caracterul adecvat și suficient al resurselor alocate. Simpla

		<u>atribuțiilor și exercitarea tuturor competențelor sale.”</u>	finanțare de la bugetul de stat nu garantează că volumul resurselor va corespunde atribuțiilor legale, volumului de activitate și eventualelor competențe noi conferite Consiliului. În lipsa unui standard expres de suficiență și adecvare, norma rămâne una generală și nu oferă o protecție reală împotriva alocării unor resurse insuficiente, care ar putea afecta capacitatea instituției de a-și exercita mandatul. Totodată, textul proiectului se referă exclusiv la finanțare și nu reglementează resursele umane și tehnice, deși acestea sunt prevăzute expres de directive. Exercitarea efectivă a atribuțiilor Consiliului presupune nu doar mijloace financiare, ci și un număr suficient de angajați calificați, stabilitatea personalului, spații corespunzătoare, echipamente, infrastructură și instrumente tehnice adecvate. Aceste garanții nu pot fi deduse implicit din faptul că instituția este finanțată de la bugetul de stat. Modificarea este necesară și pentru a asigura continuitatea și previzibilitatea funcționării Consiliului. Resursele trebuie stabilite în raport cu întregul său mandat și ajustate atunci când îi sunt atribuite competențe noi, astfel încât nivelul finanțării sau al personalului să nu împiedice examinarea eficientă și într-un termen rezonabil a cauzelor de discriminare. Asigurarea adecvată a resurselor reprezintă, prin urmare, o condiție esențială pentru eficacitatea și independența funcțională a Consiliului.
	La articolul 12 se completează cu alineatele (1¹) și (1²) cu următorul cuprins: (1¹) în exercitarea atribuțiilor prevăzute la prezentul articol, Consiliul asigură accesibilitate	(1¹) în exercitarea atribuțiilor prevăzute la prezentul articol, Consiliul asigură accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități și aplică, după caz, măsuri de adaptare acomodarea rezonabilă.	Se propune înlocuirea sintagmei „adaptare rezonabilă” cu sintagma „acomodare rezonabilă”. Articolul 2 din Legea nr. 121/2012 definește și utilizează deja noțiunea de „acomodare rezonabilă”, în timp ce alin. (1¹) introduce, pentru aceeași noțiune juridică, termenul „adaptare rezonabilă”. Această neconcordanță contravine principiului

	pentru persoanele cu dizabilități și aplică, după caz, măsuri de adaptare rezonabilă.		unității terminologice, potrivit căruia aceeași noțiune trebuie exprimată prin același termen în întregul cuprins al actului normativ, conform art. 54 alin. (1) lit. c) și d) din Legea nr. 100/2017. Prin urmare, pentru asigurarea clarității, coerenței și aplicării uniforme a legii, este necesară utilizarea consecventă a sintagmei „acomodare rezonabilă”.
	La articolul 13 alineatul (4) se completează cu textul „ , fapt despre care persoana care a depus plângerea este informată în termen rezonabil.	Propunem excluderea alineatului (4)	Se propune excluderea acestei propuneri, căci informarea persoanei este deja asigurată prin articolul 15 alineatul (5) Legea 121/2012, care prevede comunicarea deciziei motivate în termen de 15 zile de la adoptare. Sintagma „în termen rezonabil” nu constituie o garanție suplimentară, întrucât nu stabilește durata, momentul de la care curge termenul și nici criteriile de apreciere, astfel încât persoana nu poate determina cu certitudine momentul de la care ar considera că urmează a fi informată.
	Articolul 14 se completează cu alin. (3) Plângerea și actele anexate la aceasta se restituie în termen rezonabil.	Propunem excluderea alineatului (4)	Restituirea plângerii se dispune printr-o decizie a Consiliului, iar legea reglementează deja termenul general pentru adoptarea deciziei (art. 15 alin. (1) instituie un termen general de examinare a plângerii - 90 de zile, cu posibilitatea prelungirii cu cel mult 60 de zile) și termenul pentru comunicarea acesteia (art. 15 alin. (5) – 15 zile. Introducerea unui termen suplimentar, formulat imprecis ca „termen rezonabil”, nu clarifică procedura, atât timp cât actul prin care se dispune restituirea este supus termenelor deja stabilite. În practică, deciziile de restituire și cele de inadmisibilitate presupun, de regulă, o examinare mai puțin complexă decât soluționarea plângerii în fond și sunt adoptate într-un interval mai scurt. Prin urmare, reglementarea separată a unui „termen rezonabil” pentru restituirea plângerii reprezintă un exces de reglementare, poate genera incertitudine cu privire la raportul dintre termenele aplicabile și nu aduce valoare adăugată procedurii.

	Articolul 14¹ se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins: „(3) Consiliul informează, în termen rezonabil, persoana care a depus plângerea despre inadmisibilitatea acesteia, în caz contrar, se consideră că acesteia i s-a dat curs.”	Propunem excluderea aliniatului (3)	Se propune excluderea alineatului (3) de la articolul 14¹, întrucât acesta dublează reglementările existente și introduce incertitudine juridică în procedura de examinare a plângerilor. Inadmisibilitatea plângerii se constată printr-o decizie motivată a Consiliului, iar persoana care a depus plângerea este informată prin comunicarea acestei decizii. Articolul 15 alin. (5) din Legea nr. 121/2012 stabilește deja un termen precis: decizia se aduce la cunoștința persoanei care a depus plângerea în termen de 15 zile de la adoptare. Totodată, art. 15 alin. (1) prevede termenul general de examinare a plângerii de 90 de zile, cu posibilitatea prelungirii cu cel mult 60 de zile în cauzele complexe. În lipsa unui termen special, aceste termene se aplică și examinării admisibilității plângerii, chiar dacă, în practică, asemenea chestiuni sunt soluționate într-un interval mai scurt. Sintagma „în termen rezonabil” nu aduce o garanție suplimentară, deoarece nu stabilește durata termenului, momentul de la care acesta începe să curgă și nici criteriile după care se apreciază respectarea sa. În consecință, persoana nu va putea determina cu certitudine momentul din care ar putea considera că plângerii i s-a dat curs, iar Consiliul și instanțele ar putea interpreta diferit aceeași situație. De asemenea, formula „în caz contrar, se consideră că acesteia i s-a dat curs” instituie o prezumție de admisibilitate tacită, incompatibilă cu natura motivelor prevăzute la art. 14¹. O plângere nu poate deveni admisibilă prin simpla necomunicare în termen dacă este prescrisă, nu ține de competența Consiliului sau nu conține fapte care permit stabilirea prezumției discriminării. Admisibilitatea
--	--	--	--

			trebuie să rezulte din evaluarea juridică a Consiliului, nu din împlinirea unui termen incert. Prin urmare, norma propusă nu consolidează drepturile persoanei, ci creează paralelisme între termene, neclarități privind efectele tăcerii Consiliului și riscul unor interpretări neuniforme. Informarea persoanei este deja asigurată prin comunicarea deciziei în termenul expres prevăzut la art. 15 alin. (5), motiv pentru care completarea art. 14¹ cu alineatul (3) nu este necesară.
	15. Articolul 15: se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins: „(1¹) Consiliul examinează plângerea în prezența părților sau în funcție de circumstanțele cauzei, în procedură scrisă, cu acordul comun al tuturor membrilor Consiliului și cu asigurarea respectării principiului contradictorialității și a dreptului la apărare al părților.”;	<u>„(1¹) Consiliul examinează plângerea cu participarea părților sau, în funcție de circumstanțele cauzei, în procedură scrisă. Examinarea în procedură scrisă se dispune cu acordul unanim al membrilor Consiliului, după ce părților și, după caz, persoanelor ale căror drepturi sau interese legitime pot fi afectate li s-a oferit posibilitatea de a-și exprima, într-un termen rezonabil, poziția cu privire la această modalitate de examinare. În procedură scrisă, plângerea se examinează cu respectarea principiului contradictorialității și a dreptului la apărare.”</u>	Modificarea propusă urmărește clarificarea condițiilor în care plângerea poate fi examinată cu participarea părților sau în procedură scrisă și instituirea unor garanții procedurale efective pentru toate persoanele vizate de examinarea cauzei. Expresia „cu participarea părților” este mai adecvată decât formularea „în prezența părților”, deoarece reflectă exercitarea efectivă a drepturilor procesuale, inclusiv dreptul de a prezenta explicații, poziții, obiecții și probe. Simpla prezență fizică nu presupune în mod necesar o participare efectivă la examinarea plângerii. În același timp, sintagma „cu acordul comun al tuturor membrilor Consiliului” se înlocuiește cu formula juridică mai exactă „cu acordul unanim al membrilor Consiliului”. Aceasta înlătură orice ambiguitate privind majoritatea necesară pentru dispunerea examinării în procedură scrisă și subliniază caracterul excepțional al acestei modalități de examinare. Trecerea la procedura scrisă nu trebuie decisă fără ca părțile și, după caz, persoanele ale căror drepturi sau interese legitime pot fi afectate să aibă posibilitatea de a-și

			exprima poziția. Consultarea acestora permite Consiliului să aprecieze dacă natura și complexitatea cauzei, volumul probelor sau necesitatea audierii directe a unor persoane permit soluționarea cauzei exclusiv în baza materialelor scrise. Poziția exprimată nu constituie un drept de veto, competența de a stabili modalitatea de examinare revenind Consiliului, însă aceasta trebuie cunoscută și luată în considerare la adoptarea deciziei procedurale. Procedura scrisă nu poate echivala cu excluderea părților din examinarea cauzei. Respectarea contradictorialității presupune comunicarea pozițiilor și materialelor relevante, stabilirea unor termene rezonabile pentru prezentarea observațiilor și acordarea posibilității de a răspunde argumentelor și probelor celorlalte părți. Dreptul la apărare impune ca nicio constatare sau probă determinantă să nu fie utilizată la soluționarea plângerii fără ca persoana vizată să fi avut posibilitatea efectivă de a se pronunța asupra acesteia. Prin urmare, redacția propusă asigură un echilibru între celeritatea procedurii și garanțiile unui proces echitabil, consolidează transparența alegerii modalității de examinare și previne soluționarea plângerii în procedură scrisă fără participarea procesuală efectivă a persoanelor ale căror drepturi sau interese pot fi afectate.
	Modificări la legea 298/2012 „44. Petiționarul sau persoana interesată care a depus plângerea poate solicita completarea acesteia cu date noi, după expirarea termenului prevăzut la pct. 60, doar cu acordul reclamatului.”	„44. Petiționarul sau persoana interesată care a depus plângerea <u>poate solicita completarea acesteia cu date noi cu cel puțin 3 zile înainte de data fixată pentru audieri sau în termenul stabilit de Consiliu, în cazul procedurii scrise. În cazul completării plângerii după acest termen,</u>	Modificarea propusă necesită revizuire, deoarece punctele 44 și 60 reglementează două etape procesuale distincte și urmăresc finalități diferite. Punctul 44 privește completarea cadrului factual al plângerii cu date noi, adică invocarea unor fapte, împrejurări sau episoade care pot preciza, modifica ori extinde obiectul examinării. Acestea trebuie prezentate înainte de începerea examinării (până la începerea audierilor- așa cum este reglementat), astfel

		<u>reclamatului i se comunică de îndată datele noi și, la solicitare acestuia, i se acordă un termen pentru a lua cunoștință cu acestea.”</u>	încât reclamatul să cunoască integral alegațiile formulate și să își poată pregăti în mod efectiv apărarea. Punctul 60 reglementează o altă etapă, și anume momentul limită de prezentare și administrare a probelor prin care sunt demonstrate faptele invocate. Prin urmare, petiționarul poate completa plângerea cu date noi până la momentul-limită prevăzut la punctul 44, iar probele referitoare la aceste date pot fi prezentate și cercetate până la încheierea audierilor. O probă prezentată ulterior nu trebuie însă utilizată pentru a introduce indirect o faptă sau o împrejurare nouă după expirarea termenului de completare a plângerii. Raportarea punctului 44 la termenul prevăzut la punctul 60 ar confunda definitivarea obiectului plângerii cu administrarea probatoriului și ar diminua claritatea etapelor procedurale. De asemenea, condiționarea depunerii tardive de „acordul reclamatului” nu este justificată juridic. Aceasta ar transfera părții adverse competența de a decide dacă anumite date sau probe pot fi examinate și i-ar permite să blocheze materiale relevante pentru soluționarea cauzei. Aprecierii admisibilității, pertinentei și necesității unei probe aparține Consiliului. În cazul unei probe tardive, Consiliul trebuie să verifice dacă partea s-a aflat în imposibilitatea obiectivă de a o prezenta în termen și dacă proba este relevantă pentru stabilirea situației de fapt. Decizia de admitere sau respingere trebuie să fie motivată și să se bazeze pe criterii obiective, nu pe voința părții adverse. Reglementarea trebuie adaptată și procedurii scrise, în cadrul căreia nu există reperele reprezentate de începerea și încheierea audierilor. Pentru completarea plângerii cu date noi, termenul-limită trebuie stabilit și comunicat expres de Consiliu. Pentru prezentarea probelor și a observațiilor
--	--	--	--

			scrise trebuie stabilit un termen final distinct, care să constituie echivalentul încheierii audierilor. Încheierea audierilor sau expirarea termenului final din procedura scrisă trebuie să producă, în principiu, efectul decăderii părților din dreptul de a mai prezenta probe. Dacă, în mod excepțional, Consiliul admite o probă care nu a putut fi prezentată în termen din motive obiective, examinarea trebuie reluată. Proba trebuie comunicată tuturor părților, acestora trebuie să li se acorde un termen rezonabil pentru observații și contraprobe, iar materialul nou trebuie cercetat înainte ca examinarea să fie declarată din nou încheiată. Mai mult, aceleași reguli trebuie să se aplice petiționarului, persoanei interesate și reclamatului. Reglementarea exclusivă a depunerii tardive de către petiționar sau persoana interesată ar crea un regim procedural asimetric. Soluția propusă trebuie, așadar, să delimiteze clar termenul pentru invocarea datelor noi de termenul pentru prezentarea probelor și să lase admiterea excepțională a probelor tardive la aprecierea motivată a Consiliului, cu respectarea contradictorialității, a dreptului la apărare și a egalității procesuale a părților.
	„60. Consiliului îi pot fi prezentate, cu cel puțin 3 zile înainte de data fixată pentru audieri sau în termenul stabilit de Consiliu, în cazul procedurii scrise, orice mijloace de probă, inclusiv înregistrări audio, video sau date statistice. Dacă proba se face prin	„60. Consiliului îi pot fi prezentate, cu cel puțin 3 zile înainte de data fixată pentru audieri sau în termenul stabilit de Consiliu, în cazul procedurii scrise, orice mijloace de probă, inclusiv <u>proba tratamentului diferențiat</u> înregistrări audio, video sau date statistice. Dacă proba se face prin înregistrări, se anexează	Modificarea este justificată în partea în care stabilește un termen-limită pentru prezentarea probelor. Dacă la pct. 4 este reglementată posibilitatea prezentării unor date și informații noi, pct. 60 trebuie să precizeze până la ce moment acestea pot fi probate în cadrul procedurii contradictorii. Totuși, redacția propusă omite un mijloc de probă important – proba tratamentului diferențiat. Această sintagmă a fost

	înscrișuri, se anexează copii ale acestora. La solicitare pot fi invitați martori, specialiști sau experți.”	copii ale acestora. La solicitare pot fi invitați martori, specialiști sau experți.”	introdusă în anul 2023 pentru a recunoaște expres posibilitatea demonstrării discriminării prin compararea tratamentului aplicat unor persoane aflate în situații similare. În practică, aceasta poate fi administrată inclusiv prin testare situațională, metodă utilizată atunci când, din cauza caracterului disimulat al discriminării, nu există alte probe directe. Eliminarea sintagmei ar restrânge nejustificat mijloacele prin care persoana poate prezenta fapte ce permit prezumarea discriminării și ar diminua protecția procesuală existentă. Prin urmare, propunem menținerea sintagmei „proba tratamentului diferențiat”, fără excluderea celorlalte mijloace de probă enumerate la pct. 60.
	Adițional:	Propunem modificarea art. 18 alin(4) din Legea 121/2012 după cum urmează: <u>La examinarea unei cauze în care se invocă o faptă de discriminare instanța de judecată solicită Consiliului depunerea concluziilor în conformitate cu art. 74 din Codul de procedură civilă nr. 225/2003”.</u>	În conformitate cu art. 18 alin.(4) din Legea nr. 121/2012, Consiliul poate depune concluzii în cauzele în care se invocă fapte de discriminare. Această formulare are un caracter facultativ și nu instituie nicio obligație pentru instanța de judecată de a solicita opinia Consiliului, limitând astfel implicarea efectivă a organismului de egalitate în procedurile judiciare, în timp ce noile Directive UE 2024/1500 și 2024/1499 pun accent pe rolul activ și obligatoriu al acestor organisme în procedurile judiciare. Astfel, art. 10 alin.(2) din aceste Directive impune ca organismul să aibă capacitatea de a prezenta observații instanțelor de judecată. O normă care nu obligă instanța să solicite expertiza Consiliului reduce șansa victimei de a beneficia de o analiză specializată.
		Propunem completarea alin.(1) art. 25 din Legea nr. 74/2025 cu privire la Curtea Constituțională, cu acordarea dreptului la sesizare președintelui Consiliului pentru egalitate. Astfel, se propune completarea alin.(1) art. 25 din Legea nr. 74/2025 cu litera h1) cu	Propunem introducerea posibilității de a sesiza Curtea Constituțională de către Președintele Consiliului pentru egalitate. Evaluarea compatibilității cadrului normativ național cu privire la egalitate în raport cu art. 10 din Directivele (UE) 2024/1499 și 2024/1500 indică o transpunere doar parțială a garanțiilor privind dreptul organismelor de promovare a egalității de a participa la proceduri judiciare. Pentru exercitarea efectivă a acestui

		următorul cuprins: „h1) Președintele Consiliului pentru egalitate;”.	rol, se propune modificarea cadrului normativ astfel încât Consiliului să îi fie recunoscut dreptul de a sesiza Curtea Constituțională, în nume propriu și în limitele mandatului său, atunci când o dispoziție normativă relevantă ridică probleme de constituționalitate din perspectiva egalității și nediscriminării. Acordarea acestui drept ar permite Consiliului să intervină nu doar în cauze individuale, ci și în situații în care pretinsa discriminare rezultă direct dintr-o normă juridică sau afectează un număr nedeterminat de persoane. În asemenea cazuri, soluționarea exclusivă a plângerilor individuale nu este suficientă pentru înlăturarea cauzei structurale a discriminării. Posibilitatea sesizării Curții Constituționale ar consolida capacitatea Consiliului de a apăra interesul public, de a preveni repetarea unor încălcări și de a contribui la eliminarea normelor incompatibile cu principiile constituționale ale egalității și nediscriminării.
		Se propune, prin urmare, atribuirea Consiliului pentru egalitate a competenței de a examina faptele discriminatorii și de a aplica sancțiunile prevăzute de lege printr-o decizie adoptată în cadrul procedurii administrative.	Art. 15 din Directiva 2000/43/CE impune ca sancțiunile aplicabile faptelor de discriminare să fie efective, proporționale și disuasive. În prezent, contravențiile din domeniul egalității sunt reglementate la art. 54², 65¹, 70², 70³ și 71¹ din Codul contravențional, iar, potrivit art. 423⁵, Consiliul pentru egalitate constată faptele și întocmește procesele-verbale, care sunt ulterior remise instanței de judecată pentru examinare și aplicarea sancțiunii. Acest mecanism fragmentează examinarea aceleiași fapte între două autorități și presupune desfășurarea succesivă a unor proceduri care, în mare parte, au același obiect probatoriu. În practică, separarea competenței de constatare de cea de sancționare prelungește durata procedurii, generează un consum disproporționat de resurse și impune Consiliului obligația de a susține în instanță procesele-verbale

			întocmite. Totodată, persoana care invocă discriminarea trebuie să parcurgă etape suplimentare pentru a obține o soluție definitivă, ceea ce poate reduce accesibilitatea și eficacitatea mecanismului de protecție. Întârzierea aplicării sancțiunii diminuează inclusiv efectul său preventiv și descurajator. Directivile (UE) 2024/1499 și 2024/1500 urmăresc consolidarea independenței și eficacității organismelor de promovare a egalității, inclusiv prin asigurarea competențelor și resurselor necesare îndeplinirii efective a mandatului acestora. În acest context, este oportună instituirea unui mecanism unic de examinare a faptelor de discriminare, prin concentrarea competențelor de constatare și sancționare la nivelul Consiliului. O asemenea soluție ar elimina dublarea procedurilor, ar reduce durata examinării și ar permite aplicarea promptă, unitară și specializată a legislației în domeniul egalității.
--	--	--	--